

Szeptember 16.: Szent-Györgyi Albert születése (1893)

presshelsinki · KALENDARIUM · szeptember 16., szerda 9:54 · ♥ 0

[Kik vagyunk?](#) [Üvegseb](#) [Támogass](#) [1989–1990](#) [Kalendárium](#) [Koronavírus](#)

1947 nyarán a Nobel-díjas Szent-Györgyi Albert Svájcba indult üdülni. Jó barátja, Bay Zoltán fizikus, akivel a nyilasok és nácik ellen is egy oldalon harcolt, így fordult hozzá: – Albi, most ugye nem azért mégy el, hogy ne gyere vissza? Szent-Györgyi a szavát adta, hogy biztosan visszatér. Aztán nem így történt, legalábbis a hazautazás sokáig váratott magára. Igaz, rövidezen mégiscsak találkoztak, ha nem is itt, hanem Amerikában, merthogy a berendezkedő Rákosi-rezsim elől Bay is emigrálni kényszerült.

EMBERI JOGI KALENDÁRIUM 2020
MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

A pártonkívüli Szent-Györgyi Svájcban értesült arról, hogy másik barátját, Zilahy Lajos író-t letartóztatták. A tudós professzor ezek után döntött úgy, enged az invitálásnak, és Amerikában telepedik le. A tengerentúli tudományos közösség

örömmel fogadta az eredeti észjárású tudóst, de a hivatalos Amerika már nem volt felhőtlenül boldog. A kommunistaellenes hisztériában csak 1955-ben sikerült állampolgárságot kapnia.

Pedig Szent-Györgyi sohasem volt kommunista. Az I. világháborúban szerzett megrázó élményei egy életre pacifistává tették, határozottan elutasította a nemzetek közötti véres versengést és a nacionalizmus minden formáját. Bár az 1937-es Nobel-díjának köszönhetően szabad útja lett volna a Horthy-korszak elitjébe, tartózkodott a lehetőséget kihasználni. A társadalmi problémák különösen izgatták kritikus elméjét, és ahogyan a tudomány gondjainál, úgy a politikai kérdéseknél is a legjobb megoldásnak a demokráciát tekintette. Nézetei élesen eltértek az uralkodó rezsim ideológiájától.

A háború alatt Kállay Miklós miniszterelnök megbízásából előkészítendő a kiugrást veszélyes diplomáciai küldetést teljesített. A németek azonban tudomást szereztek a titkos akcióról, és Szent-Györgyi neve is felkerült halállistájukra. 1944-ben kalandos körülmények között sikerült a szovjetek által megszállt területre menekülnie. Eleinte még az is szóba került, hogy fontos politikai pozíciót kap, akár még államelnök is lehet az új magyar demokráciában. Nem lett.

A koalíciós időszak fojtogató évei alatt egyre sötétebbnek látta a magyar jövőt, egyértelmű volt számára, hogy nem demokrácia épül, hanem ismét valami más. Bár személyes helyzete talán nem indokolta volna, hiszen akkoriban megbecsült társutasnak számított (Molotovnak írott távirata még az Andrássy út 60.-ból is „kiszabadította” barátját, Ráth István üzletembert), ám látva a siralmas tendenciákat, az emigráció mellett döntött.

Amerikában sem „csak tudós” volt. Ott sem hazudtolta meg önmagát, kiállt a vietnami háború és a fegyverkezés ellen. Az *Őrült majom* c. könyve pacifista bestsellernek számít ma is.

Idővel a hivatalos Magyarországgal is megbékélt, és a Kádár-rezsim nagy örömeire többször járt hazájában, sőt még a koronaékszerek hazaszállítása ügyében is közvetített az amerikai és a magyar kormány között.

Nagyszerű ember volt.

Mondandója időszerűsége miatt végezetül idézzük fel köszönő beszédének részletét, amikor a szegedi egyetem díszdoktorává avatták 1938 áprilisában:

„Nem állhatunk mindannyian egymás fölött, hanem egymás mellett kell hogy éljünk, ha békeességben akarunk élni és hogy nem az a lényeges, hogy a magunk nemzetiségét, faját vagy pártját helyezzük mindenki más fölé, hanem hogy a tudást helyezzük a tudatlanság fölé, a képességet és szaktudást, tehetséget – a protekció és pártérdem fölé, a szeretetet a gyűlölet fölé, a megértést a marakodás, az építést a rombolás fölé. *(Lelkes taps.)*”

#emberijogikalendarium #emberijogok2020

2020 - !!444!!! - Magyar Jeti Zrt.

